

Lektionsplan - Grønlands væsener - udskoling

Vi anbefaler at du starter forløbet med intro-lektionen som du finder [her](#).

Elevhæftet kan supplere undervisningen, og eleverne kan tage det med hjem og vise til deres forældre.

Lektion 1: Inuits kosmologi og myter

Forberedelse

Planlæg grupperne der skal arbejde med opgaven. Opgaven kan løses individuelt, i par eller i mindre grupper.

Print aktivitetsarket [Mytemysterium](#) ud samt [Mytetræk](#). Det bliver mere overskueligt for eleverne hvis du printer sidstnævnte ud på farvet papir. Klip begge ark ud efter de stiplede linjer og put stykkerne i en konvolut til hver gruppe/makkerpar/elev.

Elever kan evt. læse side 5-6 i elevhæftet om inuits kosmologi, side 9-10 om mytegenren og side 11-15 om de væsener som optræder i myten.

Materialer

Farvet papir, konvolutter

Lektionsplan

1. Kosmologi **(10 min.)**

Vis [dette billede](#) tegnet af Laila Vetterlain på tavlen og fortæl eleverne om kosmologien i inuittroen (se [baggrundsteksten](#)).

2. Mytetræk **(10 min.)**

Gennemgå hvad der kendetegner en myte ([se baggrundsteksten](#)). Skriv mytetræk på tavlen med elevernes bidrag.

3. Mytemysterium **(20 min.)**

I grupper skal eleverne arbejde med mytemysteriet. Opgaven går ud på at placere de udklippede uddrag af myten i den rigtige rækkefølge og identificere det mytetræk der passer til hvert uddrag.

4. Gennemgå opgaven på klassen. **(5 min.)**

Se foreslået løsning [her](#).

Lektion 2: Den moderne myte: Havets Mor

Forberedelse

Eleverne kan evt. læse myten om Havets Mor i elevhæftet side 12-16.

Lektionsplan

1. Myten om Havets mor **(10 min.)**

Gennemgå, læs højt eller lad eleverne læse myten om Havets Mor i elevhæftet side 16-20.

2. Film **(10 min.)**

Se Perlefilms version af [Havets Mor](#).

3. Om mytegenren **(25 min.)**

Tal om forskellen på myterne og filmversionen. Hvad er det, der får Havets Mors hår til at filtrere i hhv. den gamle version og den nye? (tabubrød vs. forurening) Tal om hvordan tematikken i myter er så bred at den kan fortolkes ud fra forskellige kulturer og tider. Hvad kan vi lære af myten om Havets Mor i vores liv?

Lektion 3: Inuitatoveringer

Forberedelse

Print [aktivitetsarket](#) ud og planlæg hvordan eleverne kan fordeles i grupper.

Eleverne kan evt. læse [denne artikel](#) og/eller side 21-24 i elevhæftet som forberedelse.

Lektionsplan

1. [Slideshow](#) (10 min.)

1. Traditionen med inuit-tatoveringer strækker sig mindst 3500 år tilbage og er kendt fra hele Arktis. Tatoveringerne bestod af symboler og mønstre fra ånde- og naturtroen. Masken her er det ældste bevis man har for inuittatoveringer. Den er udskåret i hvalrostand og er fundet på Devon Island i Canada. Den er mindst 3.500 år gammel og stammer fra Dorset-kulturen. Det var mest kvinderne der blev tatoveret. Tatoveringerne kunne være med til at sikre god fangst, holde farlige ånder væk og sørge for hendes børn blev særligt dygtige fangere eller syersker. Tatoveringerne virkede som en form for amuletter.

2. I det før-kristne Grønland spillede tatoveringerne en stor rolle. En kvinde fik sin første tatovering når det blev besluttet at hun ikke længere var et barn, og hun begyndte at udføre kvindearbejde. Hun blev først tatoveret på hagen med en vifte streger som viste at hun havde lært at behandle skind og sy. At en kvinde kunne sy, var den vigtigste egenskab fordi godt tøj, kamikker, telte, kajaker osv. var en forudsætning for overlevelse. Tatoveringen viste også at hun var under oplæring i at følge tabureglerne. En vestgrønlandsk kvinde blev tatoveret mange steder på kroppen. Hendes arme, hænder og lår blev dækket af tatoveringer. Billedet af en kvinde der bliver tatoveret, er fra 1901. Det er taget af den amerikanske antropolog Bogoras ved Indian Point i Chukotka i Sibirien. Selv om billedet ikke er fra Grønland, har teknikken været den samme.

3. Inuittatoveringerne forsvandt fra Vestgrønland i slutningen af 1700-tallet i takt med at grønlænderne blev kristne. De kristne missionærer i Grønland forbød tatoveringerne fordi de ikke syntes at de passede ind i den kristne tro. Grønlænderne i Østgrønland blev kristne senere end de gjorde på vestkysten. Derfor var der østgrønlandske kvinder der var tatoveret helt op i 1900-tallet. Men også her forsvandt tatoveringerne i takt med at grønlænderne blev kristne. På de første malerier af grønlændere kan man se deres tatoveringer. Her er det et maleri af en ukendt maler i 1654. Man kan se at kvinden er ansigtstatoveret.

4. Forstørrelse af samme.

5. Maleriet af Maria, malet af Mathias Blumenthal, forestiller kvinden Maria fra Paamiut der i 1746-1747 besøgte København. Maleriet hænger i dag på Nationalmuseet i København, og kigger man godt efter, kan man se Marias hagetatoveringer.

6. Forstørrelse af samme.

7. Qilakitsoq-mumierne er 8 mumier som blev fundet i en klippespalte ved Uummannaq i 1972. Det var mumierne af 4 kvinder og 2 børn der var blevet begravet for over 500 år siden. Meget af det man ved i dag om inuittatoveringerne, stammer fra fundet af Qilakitsoq-mumierne.

8. Den ene mumie er en lille velbevaret babydreng på ½ år som sandsynligvis blev begravet med sin mor da hun døde.

9. Fem af de voksne kvinder var tatoverede i ansigtet. På denne mumie kan man stadig se tatoveringen.

10. Røntgenbillede hvor man tydeligt kan se tatoveringen i panden.

11. Illustrationen viser de fem kvindemumiers ansigtstatoveringer.

12. Tatoveringer blev lavet ved at sy ind i huden med nål og senetråd. (sytråd lavet af senerne fra et dyr) Senetråden blev dyppet i sod fra tranlampen og urin. I dag bruger inuittatovererne en kombination af den gamle teknik – dog med sterile redskaber og blæk – og handpoking. (næste billede)

13. Handpoking. Huden bliver så prikket med en nål i gentagende gange – nålen efterlader blækket nedenunder huden.

14. Der er mange skjulte symboler i tatoveringerne. De er knyttet til de gamle myter, og derfor er de stadig omgæret af mystik. Der er mange af dem der er tatoveret som finder det upassende hvis folk spørger dem hvad deres tatoveringer betyder. På denne tatovering er der tre kendte symboler. De små prikker, putu, er en form for beskyttelse, der holder vrede sjæle på afstand. På tommelfingeren er orpigaq – en arktisk plante som gav styrke og mod. De lige linjer, ivaluit, symboliserer senetråden. Senetråden var kvindens vigtigste redskab som blev brugt til at sy tøj, kajaker, telte osv.

15. Tatoveringerne var tæt sammenvævet med historierne fra myterne – fx er der mange der har tatoveringer på fingrene som her. Det er en reference til myten om Havets Mor,

pigen Nivikkaa der fik de tre midterste fingre skåret af. Siden 2017 er det blevet populært, især blandt unge grønlændere, at få inuittatoveringer på hænder og i ansigtet. De tatoverede beskriver hvordan inuittatoveringerne er en måde for dem at vise at de er stolte af deres etnicitet og kulturhistorie. Tatoveringerne kan beskrives som en form for kulturel generobring.

2. Tv-klip **(2 min)**

Se det første klip under Identitet og nationalfølelse, [Kampen om Grønland - ansigtstatoveringer](#). (Kræver Uni-login)

3. Aktivitet: Inuittatoveringer dengang og nu **(28 min.)**

I grupper skal eleverne arbejde med aktivitetsarket om [Inuittatoveringer dengang og nu](#).

Gennemgå opgaven på klassen. **(5 min.)**

Kom evt. ind på begrebet historiebrug – hvordan mennesker kan anvende historien forskelligt. Hvilken form for historiebrug er det, når unge grønlændere i dag vælger at få inuittatoveringer? (eksistentiel/ identitetsdannende – måske også til dels ideologisk.)

Lektion 4-5: Myten i et moderne samfund

Forberedelse

Del klassen op i fem grupper. Fordel de fem cases mellem dem – de skal have dem digitalt da der er links og interaktivt materiale deri.

Case 1: [Navngivning](#)

Case 2: [Spøgelsestro](#)

Case 3: [Tupilak](#)

Case 4: [Qivittoq](#)

Case 5: [Trommedans](#)

Lektionsplan

1. Gruppearbejde **(45 min.)**

I grupper arbejder eleverne med hver sin case. De skal forberede en præsentation af deres case for klassen. I præsentationen skal indgå svarene på de spørgsmål som stilles på deres caseark.

2. Grupperne præsenterer på klassen. **(45 min.)**

Lektion 6-II: Remediering af en myte

Lektionsplan

1. Vælg en myte (45 min.)

Lad eleverne vælge en myte. De kan finde myter i [Birgitte Sonnes database over grønlandske myter og fortællinger](#). Eller de kan lede på internettet eller på biblioteket. Bogen *Bestarium Groenlandica* af Maria Bach Kreutzmann er en moderne oversigt over grønlandske væsener. Knud Rasmussens *Myter og Sagn* er også altid et godt sted at lede. **(45 min.)**

2. Remediering **(3 lektioner)**

Nu skal eleverne lave en remediering hvilket er når et produkt omformes fra et medie til et andet, fx når en roman filmatiseres, eller en film bliver til et computerspil. Eleverne kan frit vælge deres format for remedieringen (fx digt, standup, novelle, mime, dans, musik, podcast, film...)

3. Eleverne præsenterer deres remedieringer for hinanden. **(2 lektioner)**